

CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE TIMIȘOARA 1850 - 1938

Ionuț Raul Rus*

Cuvinte cheie: *Timișoara, Camera de Comerț și Industrie*

Keywords: *Timișoara, Chamber of Industry and Commerce*

Mișcarea camerală este o creație europeană, cea dintâi Cameră de Comerț și Industrie înființându-se în Franța la Marsilia în anul 1599 de către Consiliul Comunal al orașului, ulterior asemenea instituții înființându-se și în Italia, Belgia, Olanda, Germania, Austria unde au funcționat fie reprezentând exclusiv comerțul fie deopotrivă comerțul și industria¹.

Istoria Camerei de Comerț și Industrie Timișoara este în strânsă legătură cu evoluția și progresul acestor instituții. Astfel, ministrul comerțului al Imperiului Habsburgic, von Brück înaintează pe 18 martie 1850 împăratului Franz Josef I proiectul de înființare a camerelor pe teritoriul Imperiului Austriac, proiect sancționat în aceeași zi².

Pe baza acestei aprobări imperiale se publică în Monitorul Oficial al Imperiului Nr. 34 din 30 martie 1850 Decretul Ministrului Comerțului din 26 martie 1850 valabil pe tot cuprinsul Imperiului, prin care este făcută publică legea promulgată de Majestatea Sa prin Înalta Decizie din 18 martie 1850 asupra constituirii de camere de comerț și industrie³. Decretul avea 5 părți și o listă a zonelor unde se înființează camere. Partea întâi cuprinde dispoziții generale: fiecărei camere i se atribuie o circumscripție care va fi aprobată de împărat; acțiunea camerelor este exclusiv în domeniul comercial și economic, obiectivul lor fiind cel de îndrumare, reprezentare și apărarea intereselor comerciale și industriale. Prin intermediul acestor instituții sectorul economic își face cunoscute doleanțele în fața Ministerului Comerțului ce va încerca să le rezolve, fiecare cameră acționează singură în circumscripția sa, iar acțiuni intercamerale se vor organiza numai

cu acordul ministerului. La sfârșitul decretului sunt trecute toate cele 60 de regiuni unde se vor înființa camere de comerț și industrie. La poziția 32 în dreptul provinciei Banat și Voivodina este trecută Timișoara ca sediu al Camerei ce va avea drept circumscripție acest district administrativ și un număr de 20 de membrii.

Lucrările de inaugurare a Camerei de Comerț și Industrie Timișoara s-au desfășurat sub președinția lui Eduard Grix, comisar ministerial, numele oficial al camerei fiind „*Gewerbe Kammer für die Serbische Wojvodschaft und der Temescher Banat*”.

Inițial circumscripția camerală cuprindea cele 3 comitate bănățene și 2 din Voivodina (Bács – Bodrog și Srem). În anul 1860 Srem a trecut sub jurisdicția Camerei din Osijek, iar celălalt la Camera din Pesta. La schimb în anul 1862 Camera timișoreană primește comitatele Hunedoara și Zarand, iar în 1868 Cenadul și Aradul. Aceste 4 comitate vor ieși de sub jurisdicția Camerei timișorene și vor constitui circumscripția Camerei de Comerț și Industrie Arad înființată în anul 1872⁴.

În ceea ce privește organizarea Camerei de Comerț și Industrie Timișoara aceasta avea în primele decenii 20 de membrii interni și 10 externi care la început au fost numiți de guvern, prima alegere reală a membrilor fiind în 1855. Între cei 20 de membri titulari proporția comercianți – industriași a fost în acești ani de 13 la 7. Din anul 1866 sunt aleși și membrii externi (supleanți) al căror număr ajunge la 23. Până în 1868 exista un președinte și un vicepreședinte, unul era comerciant celălalt industriaș. Din anul 1868 sunt aleși câte 2 vicepreședinți unul pentru fiecare secțiune (industrială și comercială) în care era împărțită Camera. Primul președinte a fost numit Ludovic von Bersuder, vicepreședinte Janos Liska, iar secretar Pesty Frigyes. În perioada 1850 – 1868 au mai funcționat ca președinți ai Camerei Josef Krayner (1850 – 1863) și Imre Simony. În anul 1855

* D.J.A.N. Timiș, Timișoara, Str. Andrei Mocioni nr. 8

1. Direcția Județeană Timiș a Arhivelor Naționale (în continuare D.J.A.N. Timiș), fond *Camera de Comerț și Industrie Timișoara*, dos. 1/1930-1940, f. 2.

2. Ioan Hațegan, *Camera de Comerț și Industrie Timișoara – Repere Monografice*, Ed. Banatul, Timișoara, 2000, 1.

3. *Ibidem*.

4. *Ibidem*, 6.

Janos Liska este înlocuit pentru 2 ani din funcția de vicepreședinte de către Johannes Hoffman, în anii 1858 – 1863 vicepreședinte al Camerei este Imre Simony care devine președinte, în perioada 1863 – 1869, vicepreședinte al Camerei este Ignățiu Eisenstädter de Buziaș. Cariera lui Pesty Frigyes ca secretar general al Camerei se întinde pe o perioadă de 15 ani, fiind în fapt omul care a coordonat întreaga activitate a Camerei de Comerț și Industrie Timișoara, între anii 1864 – 1870 funcția de secretar general a fost ocupată de Mihai Niamessny.

După realizarea dualismului Austro – Ungar în anul 1867, în anul imediat următor apare Legea nr. VI/30.04.1868⁵ referitoare la modul de organizare și funcționare a camerelor de comerț și industrie. Prezentată în Parlament pe 4 și 5 mai a fost votată de ambele Camere și a fost publicată în Codul Legislativ Ungar pe data de 6 mai 1868.

Pe baza acestei legi Camera din Timișoara a funcționat între anii 1868 – 1925. Potrivit acestei legi jurisdicția Camerei se întindea pe un teritoriu mult mai mare decât Banatul, de ea depindeau comitatele Timiș, Caraș, Torontal, Arad, Cenad, Bács, Zarand și Hunedoara. În această circumscripție camerală se găseau 8 sectoare camerale: primul era format din plasele Vrșac și Ciacova și avea reședința la Vrșac, al doilea sector cuprindea plasele Mureș și Lipova cu sediul la Aradul Nou, al treilea sector era compus din comitatul Arad, al patrulea din comitatul Caraș cu sediul la Lugoj, al cincilea comitatul Cenad cu sediul la Makó, al șaselea era comitatul Torontal cu sediul la Becicherecul Mare (Zrenjanin), al șaptelea era comitatul Zarand cu sediul la Baia de Criș, al optulea comitatul Hunedoara cu sediul la Deva⁶.

Până în anul 1918 existența și activitatea Camerei de Comerț și Industrie Timișoara a fost absolut benefică pentru dezvoltarea industriei, agriculturii, meșteșugurilor, comerțului din întreg Banatul.

În domeniul agriculturii eforturile Camerei s-au îndreptat în direcțiile noilor metode de cultivare a pământului, la tehnologizarea muncilor agricole, la asigurarea căilor de comunicație pentru transport și la crearea de piețe externe de desfacere.

În domeniul comerțului rolul Camerei a fost unul decisiv în trecerea de la comerțul mic, local sau zonal la comerțul național și internațional. Astfel în Anglia se exportau 10 tipuri de produse, în Argentina 4 (coniac, rom, țuică alcool), în Belgia 3 produse, în Brazilia bere, în Germania

28 de produse, în România 40, Cehia 15 produse, Bulgaria 38 de produse etc., în total erau în jur de 25 de piețe externe pentru comerțul bănățean⁷.

Politica instituției camerale din Timișoara față de capitalul bancar și financiar până în 1918 a fost deschisă și de sprijinire necondiționată, urmare fiind deschiderea de bănci, instituții de credit și cooperative de credit. De exemplu pentru anul 1894 cifrele arată 100 de societăți înființate până în anul 1893 în 66 de localități, 20 de S.A. – uri înființate doar în cursul anului 1894, 73 de cooperative de credit în 61 de localități. Primul tip, societățile pe acțiuni, aveau un capital social de 6.427.287 de florini și o rezervă de 3.581.520 florini, iar cooperativele au capitalul social de 3.279.807 florini și rezerve de 507.109 florini⁸.

Circumscripția Camerei de Comerț și Industrie Timișoara s-a întins (în perioada 1876 – 1919) asupra Banatului întreg, adică pe o suprafață de 26.383 km². Aici existau, în 1894 – 13.029 comercianți și 22.995 meseriași și industriași, Camera din Timișoara ocupând locul II după Budapesta la număr de comercianți și locul IV după Budapesta, Debrecen și Sopron la numărul populației ocupate în industrie. Bugetul general al Camerei în același an a fost de 19.205 florini și 20 creițari, din care salariile plătite au fost de 7.040 florini, cheltuielile reale de 5.718 florini și 20 creițari, sponsorizarea școlilor profesionale în valoare de 4.547 florini, cheltuieli extraordinare de 1900 florini. După acest criteriu instituția camerală din Timișoara se situa pe locul 3 în Regat între cele 20 de camere existente. Camera din Timișoara mai avea valori imobilizate în creanțe: 20.426 florini și 81 creițari; 1.800 florini în mobile, 4.400 florini în bibliotecă, fiind a cincea între cele 20 de camere⁹.

Din aceste cifre ne putem da seama că la data instalării administrației românești în această provincie Camera de Comerț și Industrie avea un loc și un rol deosebit în economia Banatului. În anul 1919 activitatea Camerei trebuie privită din perspectiva a 3 etape: cea de după primul război mondial, cea din timpul ocupației sârbești și cea din momentul instalării administrației românești.

Prima etapă s-a caracterizat prin ajutorarea micilor meseriași și comercianți prin asigurarea de ateliere meseriașilor și de prăvălii comercianților, precum și pentru cedarea instalațiilor atelierelor militare celor interesați pentru prelucrarea materiilor prime rămase de la armată¹⁰.

7. *Ibidem*, 37.

8. *Ibidem*, 38.

9. *Ibidem*, 39.

10. D.J.A.N. Timiș, fond *Camera de Comerț și Industrie Timișoara*, dos. 1/1920, f.1.

5. *Ibidem*, 13.

6. *Ibidem*, 15.

În timpul ocupației sârbe instituția camerală a fost complet devastată, la sfârșitul lunii iulie 1919 și înainte de plecarea armatelor sârbești din Timișoara, a fost confiscată întreaga instalație a secretariatului, o parte din arhivă și bibliotecă, materialul de evidență și 51.000 coroane în numerar, totul în urma ordinului prefectului guvernial de Timiș - Torontal, motivându-se faptul că prin stabilirea liniei de demarcație o parte din Comitatul Torontal nu va mai fi sub jurisdicția Camerei de Comerț și Industrie Timișoara „și cum în aceste timpuri lichidarea averii nu se poate efectua, valorile ce-i stau la dispoziție se sechestrează și se duc la Becicherecul Mare”¹¹.

Dacă până în anul 1920 în circumscripția Camerei de Comerț și Industrie Timișoara intrau 3 județe: Timiș - Torontal, Caraș, Severin și 8 orașe: Timișoara, Vârșeț, Biserica Albă, Becicherecul Mare, Chichinda Mare, Panciova, Lugoj și Caransebeș, în urma definitivării frontierei româno – iugoslave: Vârșețul, Biserica Albă, Chichinda și Panciova ies de sub jurisdicția Camerei Timișoara¹². Aceste localități precum și teritoriul cedat (170 de comune rurale) reprezentau 40% din venitul Camerei, ceea ce a dus la sporirea impozitului datorat Camerei de către firme de la 5 % la 7 %¹³.

Conducerea Camerei de Comerț și Industrie Timișoara a rămas aceeași și după intrarea trupelor române în Timișoara, formată din: președinte ing. Heinrich Baader, ales în anul 1914, vicepreședinti Rudolf Deutsch și Josef Kremer, secretar general Eugen Lendvai. Acesta din urmă avea în subordine 2 subsecretari, 1 concipist, 2 impiegati și un număr corespunzător de personal inferior (dactilografi, copişti etc)¹⁴.

O primă activitate importantă a Camerei de Comerț și Industrie Timișoara de după instalarea administrației românești a fost organizarea în anul 1920 a primului Târg de Mostre de la Timișoara (o expoziție de prezentare a produselor bănațene), ceea ce a constituit o premieră în ținuturile reîntregite. Un alt element important realizat de către instituția camerală și tot în cursul anului 1920 a fost aprobarea bugetului propriu de către Ministerul Industriei și Comerțului de la București și nu de către Consiliul Dirigent de la Sibiu cum se întâmplase în 1919¹⁵.

În anul 1921 Clujul organizează Târgul de Mostre la care participă firme din toată România, manifestarea are loc în perioada 15 iulie – 15 august, apoi în toamnă exponatele se mută la București sub titulatura de „Expoziția și târgul de mostre”, unde

Camera de Comerț și Industrie ridică un pavilion special al Banatului în Parcul Carol, costul total fiind de 1.000.000 lei și unde erau expuse mostre din toate produsele economiei Banatului, pavilion vizitat și de către familia regală. Ecourile favorabile ale acestui târg i-au determinat pe conducătorii Camerei timișorene să dorească organizarea la Timișoara a unui asemenea în cursul anului 1923 cu participare națională. În acest sens Asociația Comercianților și Asociația Industriașilor alături de președintele Camerei, Ioan Oprea (ales în 1922), însărcinează pe secretarul general al Camerei, Eugen Lendvai, să facă demersurile necesare, însă firmele din Bucovina și din Vechiul Regat nu participă.

Activitatea Camerei pe anul 1925 a cuprins pe lângă activitățile curente și 3 secțiuni: secția pentru înregistrarea mărcilor de fabrică și a mostrelor, fiind înregistrate 63 de mărci de fabrică și 8 mostre, serviciul de informații pentru evidența strictă a firmelor și pentru a oferi orice detalii celor interesați și biroul de devize.

În anul 1925 prin contractul de donație din martie, Camera de Comerț și Industrie din Timișoara primește din partea Primăriei Timișoara „*gratuit și pe vecie și fără sarcini cu drept de proprietate a intravilanului, locul viran în extensiune de 226 stânjeni pătrați și fâșie complementară de 17,3 stânjeni pătrați deci în total 243,3.... Valoarea imobilului este de 60.000 lei. Camera de Comerț și Industrie este obligată să construiască pe acest teren un palat splendid, câștigându-și planurile prin concurs public și înaintându-le Consiliului Comunal spre aprobare. Palatul este a se construi cu 4 etaje, cu un front de 30 de metri spre B-dul Regele Ferdinand și cu un front de 29,60 metri spre strada fără nume*”¹⁶.

Construirea sediului Camerei de Comerț și Industrie a fost finalizată în anul 1926, costurile construcției, aproximativ 20.000.000 lei la nivelul acelor ani, fiind amortizate în întregime până în anul 1931¹⁷. Întreg edificiul cu excepția încăperilor de la etajul 1 unde erau instalate birourile Camerei și sala de ședințe, era închiriat, parterul fiind amenajat pentru prăvălii, iar în restul etajelor erau instalate birouri ocupate de întreprinderi și asociații comerciale și industriale, locuințe etc¹⁸.

Până la construirea sediului, Camera și-a desfășurat activitatea în cadrul clădirii Primăriei Timișoara, iar în timpul și după încheierea primului război mondial în localul Reuniunii Voiajorilor Comerciali¹⁹.

Din anul 1919 de la introducerea administrației românești în Banat, instituția camerală din

11. *Ibidem*, f. 2.

12. *Ibidem*, dos. 3/1920, f. 1.

13. *Ibidem*, dos. 1/1920, f. 2.

14. *Ibidem*, dos. 3/1920, f.1.

15. Ion Hațegan, *op. cit.*, 87.

16. D.J.A.N. Timiș, fond *Camera de Comerț și Industrie Timișoara*, dos. 12/1925, f.16.

17. *Ibidem*, dos. 2/1931, f. 3.

18. *Ibidem*, dos. 1/1930, f. 2.

19. *Ibidem*, dos. 1/1920, f. 3.

Timișoara a funcționat după vechea lege din 1868 până în anul 1925, când prin Decretul Regal nr. 1450, publicat în Monitorul Oficial nr. 102 din 12 mai 1925 se unifică din punct de vedere legislativ mișcarea camerală din România, iar în Monitorul Oficial din 27 mai 1925 este publicat *Regulamentul de Aplicarea Legii pentru Reorganizarea Camerelor de Comerț și Industrie*.

La art. 1 din regulament se preciza: Camerele de Comerț și Industrie sunt instituții publice create în vederea apărării și susținerii intereselor comerțului și industriei, precum și a reprezentării lor în Stat. Ele sunt în același timp organe consultative și administrative chemate a contribui la interesele generale ale țării. Camerele de Comerț și Industrie sunt investite cu personalitate juridică, iar la ceremoniile publice ele iau loc lângă autoritatea comunală. Camerele de Comerț și Industrie poartă denumirea localității unde își au sediul (art. 2).

Atribuțiile Camerelor de Comerț și Industrie erau specificate în Titlul II, art. 3 din Regulament: să ofere Guvernului, *Uniunii Camerelor de Comerț și Industrie* și oricărei autorități publice informații referitoare la chestiunile ce privesc interesele comerțului și industriei; să ajute, la cerere statul și *Uniunea Camerelor de Comerț și Industrie* în îndeplinirea rolului lor economic; să adune și să pună la dispoziția comercianților și industriașilor materialul informativ de care aceștia pot avea nevoie în exercitarea profesiei lor (date referitoare la chestiunile economice ce interesează comerțul și industria, informații asupra cererii și ofertelor, indicații de credit comercianților și industriașilor); să țină în evidență permanentă situația firmelor individuale și sociale din circumscripțiile lor; să primească, să păstreze și să țină la dispoziția publicului modelele mărcilor de fabrică și de comerț din circumscripțiile lor etc.

Prin Titlul III, art. 5 se stabilea componența Camerelor. Puteau fi membrii ai Camerelor de Comerț și Industrie: comercianții și industriașii supuși la plata impozitului adițional, pe lângă impozitul pe veniturile comerciale și industriașii care au firma înregistrată sau autorizațiunea industrială de cel puțin 1 an; asociații cu semnătură ai societăților în nume colectiv, comandiții cu semnătură ai societăților în comandită, membrii comitetelor de direcție (administratorii delegați) ai societăților anonime și giranții societăților cu răspundere limitată; directorii cu semnătură ai sediilor sau sucursalelor întreprinderilor individuale sau societăților comerciale și industriale.

Organele de conducere ale Camerelor de Comerț și Industrie erau stabilite în Titlul IV,

art. 7: Adunările generale; Adunările pe secțiuni; Consiliul de administrație al Camerei; Comitetul de direcție; Cenzorii.

După această nouă organizare consiliul de administrație al Camerei era format din 50 de membrii, comitetul de direcție era format din 5 membrii, după cum urmează: Ioan Oprea – președinte, Ioan Băltescu și Richard Kun – vicepreședinți, Stamate Dobrovicescu – delegat al Ministerului Industrie și Comerțului, Eugen Lendvai – secretar general. Mai existau un Consiliul de cenzori din 3 oameni și un comisar guvernamental din București. Prin Decretul Regal nr. 1485 din 27 martie 1926, Iancu Conciatu a fost numit pe 4 ani comisar al guvernului pe lângă Camera de Comerț și Industrie Timișoara²⁰.

Prin Legea din 12 mai 1925 se înființează *Uniunea Camerelor de Comerț și Industrie* cu sediul la București, prima adunare generală a Uniunii ținându-se la 11 decembrie 1925.²¹ Organul oficial de presă era *Buletinul Uniunii*, iar sursa de venit provenea din contribuția Camerelor de Comerț și Industrie din țară, cota contribuției pe anul 1926 fiind de 10%²².

După reorganizarea Camerei în anul 1925, aceasta își desfășura activitatea sub auspicii nu tocmai favorabile, așa cum rezultă din raportul de activitatea al acesteia pe anul 1926, dat citire de vicepreședintele Ioan Băltescu în ședința adunării generale la 30 iulie 1927: „Anul 1926 a fost unul dintre cele mai triste capitole ale istoriei economice. Evenimentele petrecute în această epocă n-au avut numai un efect tranzitoriu distrugător, ci au avut un efect stabil, a cărui influență se simte și în prezent și deocamdată nici nu poate fi vorba de a pune capăt acestei crize. Motivele principale ale crizei trebuie căutate pe de-o parte în lipsa de numerar, care a durat în cea mai mare parte a anului, iar pe de altă parte în căderea valutei noastre, argumentată de o adevărată panică. Anul trecut mai mult ca oricând s-a constatat cu prisosință că economia noastră națională nu se poate lipsi de sprijinul capitalului străin. Comerțul și industria sunt avizate la creditul extern și tot așa piața noastră financiară are nevoie de mijloace externe de plată pentru a se putea sprijini în mod efectiv producția națională. Comerțul a suferit cel mai mult în urma acestor împrejurări. Capacitatea de absorție a consumului, scăzută până la minim, a menținut slăbiciunea ei până la finele anului, iar firmele care n-au dispus de capital au trebuit să cadă jertfei furtunei economice. Situația industriei este în strânsă legătură cu cea a comerțului, în consecință și marile întreprinderi industriale au fost nevoite a trece

20. *Ibidem*, dos. 3/1926, f. 7.

21. *Ibidem*, f. 1.

22. *Ibidem*, f. 6.

*printr-un an foarte greu. Nici industria mică nu a fost mai fericită și ea a luptat cu dificultăți*²³.

În aceste condiții activitatea Camerei de Comerț și Industrie a urmărit un dublu țel, în general de a satisface diferite doleanțe care se iveau zilnic pe terenul vast al comerțului și industriei, dar și de a răspunde intereselor gospodăriilor individuale care „solicită de la noi sfaturi, lămuriri și intervențiuni pe lângă diferitele autorități”²⁴. Pentru o mai bună activitate a Camerei se înființează în anul 1926 opt comisii: comisia centrală și cea financiară, comisia comunicațiilor, comisia vamală, comisia impozitelor și taxelor, comisia învățământului confesional, comisia social – politică și comisia informațiilor de credit²⁵.

În anul 1926 Camera de Comerț și Industrie Timișoara a intervenit prin memorii, petiții către puterea executivă în vederea stabilizării valutei naționale, pentru încheierea de convenții comerciale cu Iugoslavia (pentru exportul de lemne), cu Cehoslovacia (cereale și făină), Ungaria (pentru exportul de vite), pentru abrogarea impozitului de lux și modificarea impozitului pe cifra de afaceri, recalcularea impozitului global la societățile anonime industriale, unificarea legilor privind asigurările sociale, unificarea diferitelor legi privind înregistrarea mărcilor de fabrică. Tot în anul 1926 împreună cu Camerele de Comerț din Szeged și Veliki Beckerek (Becicherecul Mare) a întreprins o acțiune în vederea deschiderii liniei ferate Timișoara – Kikinda – Szeged – Budapesta – Viena și o linie ferată pe ruta Timișoara – Cenad – Szeged²⁶.

La începutul anului 1927 Camera organizează 2 conferințe, prima cu participarea lui Vintilă Brătianu, fost ministru de finanțe, despre problema stabilizării monedei naționale, a doua susținută de Grigore Trancu Iași, ministrul muncii la acea vreme, cu titlul „Cântecul Vărtelniței”²⁷, iar în luna iulie a aceluiași an Comitetul de direcție al Camerei hotărăște organizarea de „cursuri speciale pentru educația meseriașilor și comercianților mici. În aceste cursuri meseriașul se pune la curent cu progresele tehnice ale branșei sale, iar comerciantului i se comunică cunoștințe practice și de contabilitate”. Primele cursuri urmau a se ține de către experți din străinătate, ulterior se intenționa „să se educe din absolvenții cursurilor instructori indigeni”²⁸. În anii următori se vor organiza cursuri pentru răspândirea cunoștințelor comerciale și industriale,

precum și cursuri de specialitate: de croitorie, frizerie, cizmărie, sudură electrică, contabilitate, dar și cursuri de limba română pentru comercianții și industriașii minoritari²⁹.

Prin modificarea Legii Camerelor de Comerț și Industrie promulgată în Monitorul Oficial al României nr. 36 din 14 februarie 1929 mandatul Consiliului de administrație al Camerei de Comerț și Industrie Timișoara încetează. Prin Decretul Regal nr. 511 din 20 februarie 1929 a fost numită o Comisia Interimară a Camerei, în următoarea componență: Ioan Oprea președinte, Ioan Băltescu, vicepreședinte, Sigismund Szana, Rudolf Totiș, Romulus Cărăbaș, Valeriu Cârje, Pavel Szeltmann, Iacob Rothbert, Romul Nicolin și Nicolae Beitz, membrii. În martie 1929 Nicolae Beitz demisionează din Comisia Interimară fiind înlocuit cu Richard Kun³⁰.

Prin Decretul Regal nr. 44324/1929 se hotărăște ca alegerile pentru Consiliul de administrație al Camerei să se desfășoare în ziua de 30 iunie, stabilindu-se și teritoriul aflat sub circumscripția Camerei: județele Timiș – Torontal și Caraș (în acest sens din 1934 se înființează un birou permanent al Camerei la Oravița). De asemenea se extinde numărul membrilor consiliului de administrație de la 50 la 70, câte 35 pentru fiecare ramură: industrie și comerț. În cadrul fiecărei ramuri reprezentarea secțiunii industriei mari și comerțului mare va fi 2/3, iar industria mică și comerțul mic 1/3³¹.

După alegerea Consiliul de administrație la 30 iunie se alege comitetul de direcție al Camerei format din Ioan Oprea, președinte, Richard Kun și Ioan Băltescu, vicepreședinți, Eugen Lendvai secretar general.

În anul 1929 este publicată în Monitorul Oficial nr. 178 din 13 august Legea Burselor din România, instituții publice create în scopul de a reuni pe comercianți, industriași, bancheri, producători, armatori, asiguratori, în vederea negocierii valorilor publice și private, devizelor, mărfurilor, închirierii vaselor și acoperirii riscurilor de tot felul (art. 1).

În anul 1930 din inițiativa Camerei se înființează la Timișoara Bursa de Mărfuri și Bursa de Efecte, Acțiuni și Schimb, care funcționau în localul și sub supravegherea Camerei primind și o „subvenție anuală considerabilă pentru acoperirea cheltuielilor de întreținere”³².

În decembrie 1930 Camera de Comerț și Industrie organizează expoziția de vitrine și mărfuri (un mijloc de reclamă pentru firmele participante)

23. *Ibidem*, dos. 7/1927, f. 28.

24. *Ibidem*, f. 29.

25. *Ibidem*, dos. 2/1926, f. 1-2.

26. *Ibidem*, dos. 1/1926, f. 5-9.

27. *Ibidem*, dos. 7/1927, f. 8.

28. *Ibidem*, f. 23.

29. *Ibidem*, dos. 2/1931, f. 2.

30. *Ibidem*, dos. 3/1929, f. 4, 12.

31. *Ibidem*, dos. 1/1929, f. 19, 20, 38, 44.

32. *Ibidem*, dos. 2/1931, f. 1.

fiind expuse produse de la 130 de firme. Un alt aspect al activității Camerei a fost sponsorizarea „școlilor industriale și comerciale care au luptat în anii din urmă foarte mult în contra situației economice nefavorabile și au solicitat des sprijinul Camerei... printre școlile subvenționate în ultimii ani sunt: Școala Politehnică Timișoara, Școala Superioară de Comerț Timișoara, Școala Superioară de Comerț Lipova, Școala de Arte și Meserii Timișoara, Școala de Arte și Meserii Bozovici, Școala Inferioară de Comerț din Timișoara, Școala Inferioară de Comerț din Oravița, Școala Superioară de Comerț Izraelită Timișoara, Academia de înalte Științe Comerciale și Industriale Cluj. Suma întrebuințată pentru subvențiile școlare a întrecut numai în anul 1930 cifra de 1.000.000 lei și a însemnat 10,5% din totalul cheltuielilor camerei”³³.

În anul 1931 este înființat prin Legea din 10 aprilie Registrul Comerțului. Pe 1 iunie 1931 Oficiul Registrului Comerțului își începe activitatea în cadrul Camerei, fiind detașați aici 7 funcționari ca să poată primi cererile pentru înscrierea firmelor, Camera estimând la 15.000 numărul firmelor care se vor înregistra, însă numărul firmelor înregistrate în cursul anului 1931 a fost de 6.799, din care 6.200 firme individuale și 599 firme sociale, iar în anul 1932 au fost înmatriculate 543 firme individuale (din 545 cereri depuse) și 117 firme sociale (din 121 cereri) numai în județul Timiș – Torontal. Din județul Caraș au venit 70 cereri pentru firme individuale (67 au și fost înmatriculate) și 4 pentru firme sociale, toate înmatriculate.

În septembrie 1931 Ministerul Industriei și Comerțului solicită Camerelor de Comerț și Industrie propuneri pentru modificarea și completarea legii Camerelor. Printre propunerile Camerei de Comerț și Industrie Timișoara de modificare a legii se regăsesc reducerea numărului camerelor (câte una în fiecare județ) deoarece numărul mare și suprafața jurisdicțională mică îngreunează activitate, înființarea unei a treia secțiuni (alături de cele deja existente: industria comerțului) și anume a industriei mici, extinderea competenței Camerelor și asupra micilor meseriași, obligativitatea avizului Camerelor înainte de votarea unei legi economice, înființarea Camerelor de Arbitraj pe lângă camerele de comerț și industrie³⁴.

Anul 1934 reprezintă o nouă perioadă de interimat în activitatea Camerei timișorene, întrucât prin adresa nr. 9480 din mai a Ministerului Industriei și Comerțului este dizolvat vechiul organ de conducere al Camerei, formându-se o comisie interimară formată din Aurel Ionescu președinte, vicepreședinți: Iosif Baruch și ulterior Mihai Pătrășcanu din partea fostei Camere de Comerț și Industrie Lugoj devenită din

1934 secțiune a Camerei din Timișoara, secretar Iancu Conciatu. Noua conducere organizează împreună cu Prefectura județului și Primăria orașului expoziția „Săptămâna Timișoarei” în perioada 10-17 mai pentru promovarea intereselor economice a firmelor din întreaga țară, expoziția înregistrând un real succes fiind vizitată de peste 10.000 de oameni³⁵.

În anul 1936 Aurel Ionescu își prezintă demisia din funcția de președinte al comisiei interimare, ca urmare a campaniei de presă împotriva sa, inițiată de fostul secretar al Camerei Iancu Conciatu în ziarul *Curierul Banatului*, în urma alegerilor președinte este ales Ioan Oprea³⁶. În octombrie 1936 au loc alegeri pentru Consiliul de administrație al Camerei, președinte fiind ales Ioan Oprea, vicepreședinți Eduard Giurcăneanu din partea secției comerciale și Aurel Ionescu din partea secției industriale, însă în ianuarie 1938 Consiliul de administrație este dizolvat, prin Decretul Regal nr. 147 din 19 ianuarie este numită o comisie interimară având ca președinte pe Bucur Vidrighin, iar ca vicepreședinte pe Vasile Catina. Prin decizia ministerială nr. 119.252/1938 este schimbată și se formează o nouă comisie interimară având pe Victor Vlad ca președinte și Alexandru Bossel vicepreședinte³⁷, care ulterior vor fi înlocuiți de către Eduard Giurcăneanu, președinte și Cornel Beșe vicepreședinte, iar la 14 octombrie 1938 secretar general al Camerei este numit Ion Liviu Frățilă³⁸.

În anul 1939 Camera de Comerț și Industrie Timișoara realizează o primă statistică a firmelor

Nr. crt.	Grupa	Total Firme	Capital lei	Total active 31.XII.1938
1	Alimentară	2.992	18.965.300	64.967.490
2	Chimico - farmaceutică	155	15.500.000	30.366.577
3	Electro-tehnică	60	7.500.000	29.062.544
4	Hârtie, arte graf.	71	13.800.000	37.537.062
5	Hoteluri, restaurante	399	13.200.000	26.497.100
6	Lemnărie	214	6.400.000	10.711.869
7	Metalurgie	147	24.500.000	188.906.575
8	Materiale de construcții	37	6.650.000	15.946.314
9	Pielărie	107	9.500.000	34.411.939
10	Sticlă, ceramică	30	10.000.000	31.639.641
11	Textile, confecții	354	51.600.000	31.367.876
12	Produsele C.A.M.	15	-	-
13	Societăți cooperative	74	-	-
14	Diverse	456	41.550.000	129.582.645
	Total	5111	229.165.300	802.997.632

35. *Ibidem*, dos. 1/1934, f. 4.

36. *BCCIT*, nr. 1/1936, Tipografia „Victoria” Timișoara, p. 25.

37. *Ibidem*, nr. 1/1938, Tipografia „Victoria” Timișoara, 19, 21.

38. D.J.A.N. Timiș, fond *Camera de Comerț și Industrie Timișoara*, dos. 4/1938, f. 1.

33. *Ibidem*, f. 2.

34. *Ibidem*, f. 21-23.

comerciale, industriale și bancare pentru perioada 1930 - 1938.

În această perioadă numărul firmelor individuale și sociale din domeniul comerțului se prezenta astfel:

Nr. crt.	Grupa	Total Firme	Capital lei	Total active 31.XII.1938
1	Alimentară	857	10.958.000	420.956.987
2	Chimico-farmaceutică	88	136.800.000	379.854.031
3	Electro-tehnică	59	117.450.000	224.239.756
4	Hârtie și arte graf.	40	13.050.000	31.404.076
5	Lemne	266	21.200.000	90.318.337
6	Materiale de construcții	139	36.270.500	138.992.100
7	Metalurgie	737	51.800.000	98.679.911
8	Piele și confecții	353	22.990.000	104.359.550
9	Textile și confecții	284	193.560.000	640.857.597
10	Diverse	72	23.400.000	61.398.163
	Total	2812	726.250.500	2.165.335.391

Caracteristica circumscripției era determinată în special de comerțul cu textile³⁹.

Statistica firmelor industriale în această perioadă era următoarea:⁴⁰

Nr. crt.		Nr.	Capital lei	Total active 31.XII.1938
1	Bănci cu sedii centrale în Timișoara	13	215.400.040	1.109.537.256
2	Bănci cu sedii centrale în județ	21	35.243.650.	109.030.778

Situația statistică a băncilor care activau în Timișoara și în județul Timiș – Torontal se prezenta astfel:

De asemenea mai existau un număr de 11 bănci sucursale cu centrala în alte localități, 41 de bănci în lichidare și fără bilanț, dar și 67 de firme comerciale, societăți anonime și 8 firme industriale cu sediile principale în alte localități⁴¹.

În această perioadă veniturile Camerei s-au realizat din aditionale, chirii, timbre de bursă, și diferite taxe pentru serviciile ce le presta. Tabloul comparativ al veniturilor și cheltuielilor cu excedentele în perioada 1930 – 1938 se prezintă după cum urmează:⁴²

Exercițiul bugetar	Realizări venituri Lei	Cheltuieli efectuate lei	Excedente lei
1930	21.662.885	12.935.479	8.727.406
1931	18.702.245	18.702.245	-
1932- 1933	13.598.517	13.598.517	-
1933 - 1934	8.249.415	6.270.044	1.979.371
1934 - 1935	9.116.949.	8.503.289	613.660
1935 - 1936	7.042.341.	6.873.660	168.681
1936 - 1937	9.752.324	8.938.490	813.834
1937 - 1938	10.557.921	10.088.669	469.252

39 *Ibidem*, dos. 1/1930-1940, f. 9.

40 *Ibidem*, f. 10.

41 *Ibidem*, f. 11.

42 *Ibidem*, f. 3.

Începând cu anul 1938 odată cu instaurarea dictaturii carliste ingerințele politice se fac tot mai mult simțite în activitatea Camerei de Comerț și Industrie Timișorene, însemnând practic înregimentarea sa politică și diminuarea rolului său. Practic începând cu anul 1938 începe o nouă etapă în activitatea Camerei timișorene, o etapă caracterizată de provizorat (până în anul 1948, anul desființării, conducerea ei a fost asigurată de comisii interimare), de o reducere substanțială a atribuțiilor sale și a posibilității de a asigura echilibrul desfășurării activităților economice.

CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY FROM TIMIȘOARA (1850-1938)

(Abstract)

The Chamber of Industry and Commerce Timișoara, founded on the 18th of March 1850, had an utmost importance for the development of industry, agriculture, handicraft and commerce in the entire Banat, being an institution that was created to support and represent the commerce and industry in this region. It carried on its activity starting with 1868 in keeping with Law Nr .VI / 30.04.1868 until 1925, when the movement of the Chambers of Commerce and Industry at national level was unified from a legislative point of view through the Royal Decree nr. 1450.

The 1925 law established the specific prerogatives and the obligations of Chambers of Commerce and Industry, their composition and the executive bodies of the chamber institutions from all over the country.

After its organization, the Chamber of Commerce dealt with the beginnings of the economic crisis, acting as a mediator through petitions and memorials towards the executive power, trying to stabilize the national currency, to conclude trade conventions with Yugoslavia (for wood export), with Czechoslovakia (for cereals and flour export), with Hungary (for cattle export), to act for the abrogation of luxury tax, tax modification on business amount, recalculation of global tax at anonymous industrial societies, unification of different laws concerning the registration of trade marks.

In 1925 the Chamber of Commerce and Industry Timișoara began the construction of its center on the land donated by the Town Hall of Timisoara and situated on Ferdinand Boulevard.

The building of the center, where the Chamber of Commerce carries on its activity nowadays, was also finished in the year 1926.

The institution distinguished itself through organizing sample fairs, recording of trademarks and samples, organizing exhibitions, organizing vocational courses and financially supporting schools of commerce and industry. It also played an important role in the foundation of the Exchange Market and the foundation of Stocks, Bonds and Shares Market, which functioned in the building of the Chamber of Commerce and under its supervision.

Starting in 1938, political interference was increasingly felt in the activity of the Chamber leading to its diminishing of its role.